

KELLOKOSKEN
METALLITYÖVÄEN
AMMATTIOSASTO No. 39 ry.

90-VUOTIS
HISTORIIKKI

Toimittanut: Hannu Järvinen
Taitto: Kirjapaino Rotzo
Paino: Kirjapaino Rotzo,
Mäntsälä 1997

I-osa

TYÖVÄENLIIKKEEN SYNTY KELLOKOSKELLA

Kun Kellokoskelle perustettiin kankipaja vuonna 1796, voidaan katsoa siitä alkaneen paikkakunnan teollistumisen. Samalla tämä merkitsi tietynlaista edistyksellisyyttä paikkakunnalle. Varsinainen Kellokosken tehdas perustettiin kuitenkin 1895-97. Työväkeä tuotiin sinne jopa Ruotsista, mutta eniten Kemiön Björkbodasta. Siinä vaiheessa kun työväki oli vakinaistunut, alkoi myös työväen järjestäytyminen.

Asiakirjoista ilmenee, että Kellokosken Työväenyhdistys perustettiin 1902, mutta jonkinlaista järjestäytyneisyyttä on ollut jo aikaisemminkin. Aluksi se toimi ns. Wrightiläisenä työväenyhdistyksenä, jossa oli mukana myös tehdään konttorin väkeä. Forssan puoluekokouksen 1903 jälkeen yhdistys liittyi sos.dem. -puolueeseen ja silloin konttorilaiset jäivät pois.

Myös ulkopuolisilla tapahtumilla oli osuutensa järjestön toiminnassa. Niistä kertoi parhaiten Helsingissä ilmestyvä Työmies-lehti. Vaadittiin äänioikeutta kaikille ja yksikamarista eduskuntaa. Oli Viaporin kapina 1905 ja suurlakko 1906. Kellokoskellekin perustettiin kansalliskaarti. Suomessa ja lienee Kellokoskellakin metalliteollisuuden tuotantoon vaikutti Venäjän häviö sodassa Japania vastaan. Venäjän tilaukset suomalaisilta konepajoilta miltei loppuivat.

AMMATTIOSASTON PERUSTAMINEN

Kuin jatkoksi edelliseen päätettiin perustaa myös Kellokosken Rauta ja Metalliammattiosasto. Perustava kokous pidettiin 1.2.1907. Sääntökomitean puheenjohtaja J. Wedenberg avasi kokouksen ja ehdotti puheenjohtajan valitsemista. Kokous päätti, että komitea toimii *”siksi kuin johtokunta on valittu.”*

Alettiin merkitä jäseniä. Perustavassa kokouksessa ilmoittautui 35 jäsentä. Puheenjohtajaksi valittiin J. Wedenberg 23:lla äänellä. Kerttunen sai 3 ja Kauko 2 ääntä. Johtokuntaan valittiin Emil Kaski, E. Helström, Kerttunen, Kauko,

R. Ranberg ja G. Sandborg. Kokouksessa päätettiin kuukausikokouksien pitämisestä aina kuukauden ensimmäisenä sunnuntaina.

Koska työväki oli enimmäkseen Björkbodasta siirtyneitä, oli myös huomioitava ruotsinkielisten osuus. Niinpä perustava kokous päätti antaa H. Sjöblomin tarkastettavaksi ruotsinnetut säännöt, "*josko ne on yhtä pitävät suomalaisten sääntöjen kanssa.*" Perustavan kokouksen pöytäkirja on siis kaksikielinen ja kaksikielisiä pöytäkirjoja tehtiin vuoden 1908 alkuun saakka ja sitten ruotsinkielinen osuus on lopetettu. Kun ammattiosasto saatiin virallisesti rekiteröidyksi, sen numeroksi annettiin 7. Myöhemmin numero muuttui 39:ksi ja 7 on nykyään Tampereen iso alueosasto.

JOHTOKUNTA

Valittu johtokunta kokoontui samantien. Keskuudestaan se valitsi varapuheenjohtajaksi W. Kerttusen, suomenkieliseksi kirjuriksi G. Sandborgin ja ruotsinkieliseksi E. Helströmin. Rahastonhoitajaksi tuli R. Randberg ja kantomieheksi E. Kaski.

Puheenjohtajalle annettiin toimeksi hankkia tarpeelliset kirjat, kuten pöytä- ym. Päätettiin myös tilata jäsenkirjoja, suomenkielisiä 40 ja ruotsinkielisiä 20 kpl.

Ammattiosasto kokoontui uudestaan seuraavana päivänä. Nyt oli jäsenkirjoja jo jaettavana. Niistä perittiin 15 pennin maksu. Kokouksessa käsiteltiin kaluston lainaamista Työväenyhdistykseltä. Päätettiin käsitellä asiaa Työväenyhdistyksen kokouksessa. Tästä on pääteltävissä, että samoja henkilöitä oli molempien yhdistysten aktiiveina.

Jotta toiminta saataisiin nopeasti käyntiin, johtokunta kokoontui jälleen 5.2. Päätettiin ilmoittaa S.M.L:n liittohallitukselle jäsenluvusta niin pian kuin mahdollista. Kokoushuoneen siivoamisesta päätettiin "*tehdä kysymys leski Nyqwistille.*" Maaliskuun kokouksessa päätettiin hankkia leimasimet osastolle, molemilla kielillä varustettuna ja erikseen jäsenkirjojen merkkaamista varten.

KUUKAUSIKOKOUS

Maaliskuun kuukausikokouksessa 3.3. käsiteltiin tärkeitä asioita. Kauko ehdotti, että ammattiosaston nimestä voitaisiin Rauta- jättää pois. Päätettiin kuitenkin pitää nimi ennallaan. Puheenjohtaja J. Wedenberg nosti esiin kysymyksen Tampereen kokoukseen osallistumisesta ja hänet valittiin osaston edustajaksi sinne. Edelleen puheenjohtaja otti esiin asioita, joita Tampereella tuli käsiteltävän. Lähinnä koko maan käsittävä ammattijärjestö ja sen sijoituspaikka. Näihin eivät Kellokoskelaiset ottaneet kantaa, vaan päättivät jättää ratkaisut Tampereella päätettäväksi. Samoin myös kysymys S.D.-puolueen suhteesta osastoon.

Helström oli huolissaan, että sorvareille ei riitä töitä kuin vähissä erin, kun valimosta ei tule tarpeeksi tavaraa. Ranberg ehdotti, että sorvarit keskustelisivat ja yhtyisivät ammattiosastoon ja vasta sitten tekisivät muistutuksen patruunalle.

EDELLEEN ISOJA ASIOITA

Huhtikuun kokous päätti, että pienistä rahavaroista johtuen ei edustajaa Tampereen kokoukseen lähetetäkään. Toukokuussa S.M.L.:n liittohallinto "määräsi" Valkeakosken ja Turun lakkolaisille maksettavasta avustuksesta. Kesäkuun kokoukseen tuotiin Tampereen Seppien listakeräys: "vaan ei hyväksytty syystä kun ei kannata eikä voi kaikkia velvollisuuksiaan täyttää."

Samassa kokouksessa jouduttiin valitsemaan johtokuntaan uusia jäseniä. K. Kauko oli eronnut ja tilalle valittiin A. Anderson. Pois muuttaneen Kosken tilalle valittiin Frans Lindroos. Anderson peri Koskelta myös kantomiehen tehtävät.

Heinäkuun ylimääräisessä kokouksessa nimettiin kantomiehet joka osastolle. Näin osaltaan valituiksi tulleet Nyman, Åhström, Lehtinen ja Bäckström jakoivat Andersonin kanssa vastuun tästä hieman hankalasta tehtävästä. Kokouksen lopuksi toveri Virtanen jätti listan Walkeakosken lakkolaisille. Keräys oli tuottanut 5 mk 25 penniä.

Elokuussa päätettiin arpajaisista työttömyysrahaston hyväksi. Mukana olivat Kellokosken lisäksi Hangon, Taalintehtaan ja Björkbodan osastot. Arpajaisten pääpaikaksi ehdotettiin Hankoa.

Näin oli otettu askel ay-liikkeen erääseen perustehtävään, työttömistä huolehtimiseen. Syyskussa jatkettiin samaa linjaa. Esitettiin, että sairaat vapautettaisiin jäsenmaksusta. Päätettiin vapauttaa jos sairaus kestää yli kuukauden.

Nyt oli saatu toiminta käyntiin. Ammattiosasto oli hakenut ja löytänyt paik-

kansa osana suomalaista metalliteollisuutta ja yhteiskuntaa. Mutta tässä kohdassa on aukko pöytäkirjoissa, joko kokouksia ei pidetty loppuvuonna, tai sitten pöytäkirjan sivuja on hävinnyt. Seuraava pöytäkirja on ammattiosaston vuosikokouksesta tammikuun 16. 1908.

TOINEN VUOSI AMMATTIOSASTON HISTORIASSA

Kokous alkoi kysymyksellä, että voidaanko sitä ollenkaan pitää, kun edellisessä kuukausikokouksessa ei voitu osanottajien vähyiden vuoksi valita tilintarkastajia. Tämä mahdollisesti selittänee sen, miksi loppuvuoden 1907 pöytäkirjat puuttuvat. Kokouksissa ilmeisesti ei ole ollut osanottajia. Selvittämättä jää, miksi ei ole ollut. Olivatko muut asiat yhteiskunnassa olleet tärkeämpiä, oliko jokin taho tai asia estänyt osallistumisen?

Vuosikokous sujui jo rutiinilla. Suoritettiin sääntöjen mukaiset valinnat ammattiosaston johtohenkilöiksi ja luettiin liitolta sekä muualta tulleet kirjeet. G. Sandborg valittiin puheenjohtajaksi, H. Leppäkoski, K. Anderson, Arg. Anderson, K. Herman, J. Wedenberg ja G. Helström johtokuntaan.

Kohta perustamisen jälkeen ja edelleenkin, ammattiosaston kokouksissa suunniteltiin erilaisten iltamien järjestämisiä. 1908 tammikuussa johtokunta päätti järjestää tanssi-iltamat Enson lakkolaisten hyväksi. Kuukausikokouksessa luettiin Kellokosken Läkki- ja Peltiseppien ammattiosaston kirje, jossa ehdotettiin kulissirahaston perustamista yhteisten näyttömökalusteiden hankkimiseksi. Samalla pyydettiin nimeämään kaksi henkilöä komiteaan, joka laatii ohjeet rahastolle. Hanke *”hyväksyttiin täydellisesti”* ja komitean jäseniksi nimettiin Åhs ja Beckström.

Enson lakkolaisille kertyi iltamista 89:45 mk.

Maaliskuussa 1908 pidettiin ylimääräinen kokous, koska asioita oli jäänyt pöydälle. Lisäksi otettiin kantaa muutamiin liitosta lähetettyihin kysymyksiin. Liiton sisäänkirjoitusmaksu päätettiin korottaa kolmeen markkaan ja jäsenmaksujen kanto päätettiin tapahtuvaksi viikottain. Päätettiin, että oppilaat, naiset, vanhemmat työläiset ja sellaiset joiden palkka on alle 25 penniä tunnilta, pääsisivät liiton jäseniksi puolilla jäsenmaksuilla ja puolilla oikeuksilla. Liiton sääntöjen tarkastuksesta nousi esiin ehdotus, että jäsenkirjan koko täytyy muuttua suuremmaksi, että siihen voidaan merkitä kaikki järjestöille suoritettavat maksut.

Ammattiosasto hyväksyi liittohallinnon ehdotuksen hautauskassan perustamisesta.

KANSAINVÄLISTÄ TOIMINTAA TUKEMAAN

Liitto kysyi myös, ryhdytäänkö yhteistoimintaan Skandinaavilaisten veljesliittojen kanssa. Kellokoskella oltiin valmiit: *“ehdotus hyvä ja ponsi: että yhdyttäisiin yhteistoimintaan Skandinaavilaisten veljesliittojen kanssa.”* Mutta myös oman maan yhteistyö nähtiin tärkeäksi. Ammattiosasto esitti ponnen, että Metalliliitto yhtyisi Ammattijärjestöön (SAJ) heinäkuun 1.päivänä 1908. Samoin kannatettiin ehdotusta, että liittoon palkattaisiin kaksi vakinaista toimitsijaa liiton etuja ja asioita valvomaan.

Seuraava edustajakokous ehdotettiin pidettäväksi Tampereella 1910. Tämä sopi myös Kellokosken Rauta ja Metallityöläisille. Keskusteltiin ehdotuksesta, että työtä etsiville jäsenille maksettaisiin matka-apua. Enempi keskustelu päätettiin jättää siksi, kunnes liittohallinto lähettää matka-avustuskassan sääntöehdotukset.

SAAKO LIITTO OLLA POLIITTISEEN PUOLUEESEEN KYTKETTY?

Savonlinnan Met. am. os oli lähettänyt kaksi kysymystä, nimittäin liiton suhde S.D. puolueeseen. Kellokoskella katsottiin asiaa siltä kannalta, että *“osastomme jäsenet ovat kaikki S. demokraateja, niin ei ole mitään yhtymistä vastaan.”* Toinen kysymys koski liiton rahaston kartuttamista. Yhdyttiin kantaan, että kaikki ne osastot, jotka liittyvät vastedes liittoon, suorittavat yhden päiväpalkan työttömyysrahastoon.

TURKU VAI LAHTI?

Liiton kirjeitä luettiin myös 25.4. 1908. Liitto olikin päättänyt pitää edustajakokouksen kuluvana vuonna ja nyt kysyttiin halutaanko se pitää Turussa vai Lahdessa. Koko osasto 17 äänellä päätti, että kokous pidetään Lahdessa. Liittohallinto esitti myös kerättäväksi ylimääräistä *“veroa”* sulussa ja lakossa olevien toverien avustamiseksi. Tämä annettiin kantomiesten tehtäväksi.

Ammattiosaston kanta oli voittanut ja edustajakokous oli tulossa Lahteen. Myös Kellokosken Rauta ja Metalliammattiosastolla oli edustajan valinta. Varsinaiseksi edustajaksi valittiin Albert Nyman ja varalle Hj. Kuusela.

Rauta ja Metallin ammattiosastossa oli tullut esiin kysymys, josko joku ryhtyisi Ammattijärjestö-lehden asiamieheksi. Todettiin kuitenkin, että Läksi ja peltiseppien osastolla on jo ko. asiamies, *“niin voidaan tilata siltä.”*

Syyskuun 1908 johtokunnan kokouksessa käsiteltiin liittohallinnon kirjelmää ja suunniteltiin iltamia. Päätettiin keskustella nuorisoseuran kanssa näytelmän esittämisestä. Saatiin lupaus, että nuorisoseura esittää kappaleen: *”Roimilan talossa.”* Sovittiin myös piletinmyyjistä, järjestysmiehistä ja naisväestä ravintolaa pitämään.

Mutta saman kuun 10. päivä pidettiin ylimääräinen kokous, jossa valittiin J. Wedenberg yhdessä Työväenyhdistyksen valitsemien henkilöiden kanssa käymään isännistön luona tiedustelemassa, miksi ravintolahuoneen avain otettiin pois ja mikä olisi mahdollisuus saada se takaisin.

Edelleen syyskuun 16. päivänä oli kokous. Ensimmäisenä pykälänä pöytäkirjassa mainitaan, että keskusteltiin ammattiosaston toiminnan jatkamisesta. Päätettiin, että jatketaan vielä. Liitto oli lähettänyt kirjeen, jossa pyydettiin keräämään tilastoa työttömyydestä. Päätettiin lähettää *”hetimiten takaisin tyhjänä.”*

VARAUDUTAAN TYÖTAISTELUUN

Lokakuun kokouksessa luettiin S.M.L:n liittohallinnon kirje, jossa ilmoitettiin sulun tulosta ja muistutettiin ammattijärjestön lakkorahaston perustamisesta. Tähän suhtauduttiin vakavasti ja päätettiin luovuttaa liittohallinnon ehdottama 1 mk/päivä pohjarahaksi. Ammattijärjestö oli lähettänyt samanlaisen kirjeen, jossa ilmoitettiin sulun tulosta ja esitettiin ylimääräistä *”veroa”* 50 p viikossa.

Liittohallinnon toisessa kirjeessä muistutettiin päiväpalkan suuruudesta ylimääräisestä verosta ja ilmoitettiin, *”että silloin kun ei ole ansiotyötä, ei tarvitse suorittaa ylim. verotusta.”* Kolmannessa kirjeessä kysytään, että mitä mieltä ollaan liittotoimikunnan toiminnasta nyt parhaillaan käymässä taistelussa. Kellokosken Rauta ja Metalliammattiosasto päätti antaa täyden tunnustuksen menettelylle sovinnon aikaansaamiseksi ja että sillä on vastaisuudessaakin oleva täysi ratkaisovalta sellaisissa asioissa.

Kuukausikokouksessa 18.11.1908 tehtiin tärkeä päätös. Työväenyhdistyksen ravintolakaluston käyttämisestä päätettiin, että otetaan kulissirahaston kassata aina mitä iltamissa särkyä.

Joulukuussa pidettiin vielä muutamia kokouksia. Valittiin mm. puheenjohtaja ja johtokunta seuraavalle vuodelle. Keskusteltiin liittotoimikunnan kirjeestä, jossa kysyttiin mielipidettä työttömisen jäsenien avustamisesta. Päätettiin, että avustusta on suoritettava, mutta veroa ei voida enää nostaa, joten rahoitus on hankittava toista tietä. Edelleen suunniteltiin iltamia.

PAIKKANSÄ LUNASTANUT AMMATTIOSASTO

Olemme nyt edenneet kaksi vuotta Kellokosken Rauta ja Metalliammatti-
osaston toiminnasta kertovaa historiaa pöytäkirjojen kertomana. Selvittämät-
tä jäävät monenlaiset ihmiskohtalot nimien takana. Samoin puuttuvat monet
yksityiskohdat SML:n ja SAJ:n lähettämien kirjeiden taustoista. Ne selvinn-
evät asioista kiinnostuneille lukijoille muista työväenliikkeen historiikeistä.
Joitakin pöytäkirjoissa olevia asioita jätettiin pöydälle, eikä niistä välttämättä
sen koommin keskusteltu. Mm. se, miksi oli otettu esiin kysymys ammatti-
osaston toiminnan jatkamisesta. Oliko esiintynyt työnantajan tai muun yh-
teiskunnan taholta painostusta, vai oliko porukkaan tullut taisteluväsymystä?

Mutta pääasia on kuitenkin se, että toimintaa päätettiin jatkaa. Kaikkiin
tehtäviin löytyi henkilöitä ja aktiivisuutta. Iltamia ja arpajaisia oli tämän täs-
tä. Työttömistä ja pienipalkkaisista pidettiin huolta ja oli osallistuttu myös
liiton hautauskassan rahoitukseen. Vuoden 1908 toimintakertomuksessa to-
detaan, että *“mitään selkkauksia ei ole ollut osastolla työnantajan kanssa”*,
ja *“taistelussa olevia tovereja on autettu uutterasti”*.

Ammattiosastosta oli muodostunut yhteiskunnallinen vaikuttaja. Se oli huo-
mioitu myös liitossa. Varsinkin tänä toisena vuonna liiton kiertokirjeitä käsi-
teltiin miltei joka kokouksessa.

Perustaminen, toiminnan käynnistyminen ja vakiintuminen olivat tärkeim-
piä elementtejä osaston historiassa. Sen jälkeen alkoi rutiini, kaikkine tärkeine
yksityiskohtineen. Jottei tästä koosteesta tulisi liian pitkää ja yksityiskohtais-
ta, jatkamme tästä eteenpäin pitkin harppauksin.

1909-1917

RAHAT PANKKIIN

Toiminta oli tuottanut jäsenmaksujen ja iltamien tuloina jo sen verran sääs-
töjä, että päätettiin laittaa *“joku summa Säästäjien Pankkiin.”* Osittain tämä
johtui siitä, että joihinkin raha-anomuksiin päätettiin kerätä jäsenistöltä suo-
raan.

AVUSTETTIIN RUOTSALAISIA JA PUUTUTTIIN HÄIRITSIJÖIHIN

Pohjoismainen yhteistyö alkoi toimia. Kellokoskellekin tuli keräyslistoja Ruotsalaisten metallimiesten lakkoavustukseksi. Rauta ja Metalliammattiosasto päätti toimia yhdessä Läksi ja Peltiseppien osaston kanssa. Kerättiin rahaa mm. iltamista. Mutta iltamista aiheutui myös harmia. Keskusteltiin, mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä, kun iltamissa on häiritsijöitä. Päätettiin ilmoittaa nimismiehelle. Samalla ilmoitettiin nimismiehelle iltamissa tapahtuvasta viinanmyynnistä ja ampumisesta.

PERUTTU KOKOUS

Kuukausikokous 12 p kesäkuuta 1910.

Kokoukseen ei saapunut ketään paitsi allekirjoittanut jotenka kokous jäi pitämättä.

Evald Leino (kirj)

EI OSASTON RAHOISTA JÄSENMAKSUJA

1911 esitettiin, että ammattiosaston jäsenet voisivat liittyä sos.demokraattiseen puolueeseen ja että osaston rahoista maksettaisiin jäsenmaksut. Päätettiin kuitenkin, että jokainen voi liittyä ja maksaa itse jäsenmaksunsa.

YLEISSOPIMUKSEN HANKALUUS

Samana vuonna syyskuussa keskusteltiin, voidaanko alkaa noudattamaan Suomen metallityöntekijäliiton ja Suomen metalliteollisuuden harjoittajien liiton yleissopimusta. Ongelma oli siinä, että *“meidän tehtaan hallintomme ei kuulu Suomen metalliteollisuuden harjoittajien liittoon.”*

RÄYHÄÄJIÄ JA RIKKUREITA

Maaliskuussa 1912 käsiteltiin järjestysasioita. Oli ilmennyt, että jotkut toverit olivat käyneet juovuspäissään räyhäämässä järjestäytymättömien kodeissa. Kokous antoi nuhteet asianomaisille ja kielsi moisen käyttäytymisen,

samoin kuin sen, ettei saa käydä *“asiattomia puhumassa josta on vahinkoa työväenliikkeelle.”*

Samana vuonna keskusteltiin myös rikkureista. Päätettiin ottaa selville muilla paikkakunnilla olleiden rikkurien nimistä ja merkitä heidät niinkutsuttuun mustaan listaan. Kokous lausui myös paheksumisensa sen johdosta, että järjestäytyneet toverit näyttelevät työtapoja järjestäytymättömille.

Seuraavaksi vuodeksi suunniteltiin toimitsijoille, kuten kirjurille ja rahastonhoitajalle sekä kantomiehille maksettavaksi palkkaa. Kirjuri ja “rahuri” 20 mk ja kantomiehet 10 mk.

PUHEENJOHTAJASTA ÄÄNESTETTIIN KAKSI KERTAA

1913 vuosikokouksessa oli monta puheenjohtajaehdokasta. He saivat ääniä: Kalle Andersson 9, Kustaa Halonen 9, Oskari Lehtinen 2, Evalt Leino 1 ja Arkadius Andersson 1, joten K. Anderssonin ja K. Halosen kesken toimitettiin uusi äänestys. Halonen sai 12 ja Andersson 11 ääntä, joten Halonen tuli valituksi.

Kohta sen jälkeen kokouksissa käsiteltiin erään toverin, W. Palosen pitkään jatkuneesta sairaudesta ja hänelle maksettavista avustuksista. Tämän johdosta keskusteltiin enemmänkin ja tehtiin päätöksiä osaston jäsenten verottamisesta sairaustapausten sattuessa. Liitosta tuli kirje, jossa ehdotettiin vararahaston perustamista työtaistelujen varalta, ettei aina tarvitsisi suorittaa ylimääräistä verotusta.

Mutta todettiin myös, että toveri Palonen ei ole hoitanut sairauttaan niin kuin *“sairausaikana olisi välttämätöntä”*. Tästä päätettiin antaa hänelle huomautus. Toukokuun kokouksessa hänen todettiin jo olevan sen verran työkykyinen, että jätettiin avustaminen toistaiseksi.

J. Anttila oli perustanut *“sekaköörin”*, jonka huvitoimikunta halusi huostaansa. Näin päätettiin, mutta sitä ennen käytiin vilkasta keskustelua siitä, että kaikki *“kööriin”* kuuluvat eivät ole järjestäytyneitä.

AKITATIOONI

Vuosien varrella sana *“akitatsiooni”* esiintyy monessa pöytäkirjassa. 26. 1. 1914 johtokunta päätti esittää tulevalle edustajakokoukselle, että *“akitatsiooni”* liiton puolesta olisi jätettävä ja tilalle asetettava luennoita kansainvälisestä työväenliikkeestä.

Tammikuun kokouksessa keskusteltiin sairauskassan perustamisesta liittoon. Tätä kannatettiin yksimielisesti, mutta sillä lisäyksellä, että kassa olisi saata-va kansanvaltaiseksi.

TYÖVÄENLIIKKEEN TÄRKEIN TEHTÄVÄ

Työväenliikkeen tärkeimmäksi tehtäväksi nähtiin valistuksen antaminen. Niinpä Rauta ja Metalliammattiosasto esitti tulevalle edustajakokoukselle, että järjestettäisiin useamman päivän mittaisia luentotilaisuuksia eri paikkakunnilla.

Näihin aikoihin osaston jäsenten perheissä sattui kuolemantapauksia. Perheitä päätettiin avustaa ensiksi hautauskuluissa ja sen lisäksi toimeentulossa. Kuitenkin liiton taholta tehtyyn esitykseen sairausavustuskassasta todettiin, että ylimääräistä veroa ei voida kerätä töitten vähyyden tähden.

UUSI NIMI OSASTOLLE

Heinäkuussa 1914 osasto muutti nimeään. Uudeksi nimeksi tuli: Kellokosken Metalliteollisuustyöväen ammattiosasto.

MITÄ TEHDÄÄN EPÄTOVERILLISESTI ERONNEILLE?

Marraskuussa 1914 käsiteltiin tämäntapaista asiaa. Voidaanko osaston jäseniksi hyväksyä sellaisia, jotka ovat kuuluneet johonkin muuhun liittoon ja epätoverillisesti eronneet? Pöytäkirjaan merkittiin hyvin johdonmukainen päätös: *”jos henkilö on kuulunut SAJ:n alaiseen liittoon ja toiminut epätoverillisesti, on hänen sovittava asiansa sen osaston kanssa, niin sitten voidaan ottaa jäsenyyteen.”*

Nuhteita annettiin myös oman osaston huvitoimikunnalle leväperäisestä toiminnasta. Pyydettiin *”tekemään selvää”* kahden viikon aikana.

YHTEYKSIÄ ULKOMAILMAAN

Oman kylän Työväenyhdistys pyyteli mukaan yhteisiin kuusijuhliin. Vaali- piiritoimikunta patisteli maksamaan piiri- ja puolueveroa. Avustuspyyntöjä sateli ympäri Suomea, niin Metallin kuin muidenkin ammattialojen osastoilta. Joissakin kehoitettiin välttämään rikkurityöllä valmistettujen tuotteiden ostamista.

Yhteisiä kokouksia paikkakunnan toisten järjestöjen kanssa oli tarkoitus järjestää, mutta kävi niin kuin vuosikertomuksessa 1914 mainitaan: *“kun se yksikin herätti niin suurta mielenkuohua, niin katsoi johtokunta parhaaksi rauhan säilyttämisen kannalta jättää ne toistaiseksi.”* Pöytäkirjassa ei mainita mielenkuohun syytä.

TEKOSYY

Maaliskuun 1915 kokouksessa keskusteltiin J. Lindroosin tapauksesta, kun hän oli jättänyt jäsenmaksunsa maksamatta. Kantomiehelle hän oli ilmoittanut että ei jaksa maksaa. Johtokunnan mielestä *“se on häneltä teko syy kun hän on saanut olla joka päivä työssä ja saanut 55 p tunnissa.”* Johtokunta katsoi Lindroosin eronneeksi.

Mutta vastaavasti todettiin toveri Brofbergin olevan osittaisen työttömyyden takia niin huonossa asemassa, että hänen jäsenmaksunsa alennettiin puoleen. Lisäksi päätettiin *“toverillisesti jelpata”* häntä. Samoin päätettiin naisjäsenille myöntää 5 p viikossa alennusta, koska heillä puoluemaksutkin ovat pienemmät.

TAMPERELAINEN VOITTI

Kesäkuussa luettiin S.M.L:n kirje, jossa ilmeni, että liiton entinen luottamusmies Lampila oli *“tehnyt itsensä niin alhaiseksi”*, että oli kavaltanut osastojen rahoja. Myöhemmin ilmeni, että mukana oli ollut myös liittosihteeri Saxman. Viimemainittu joutui eroamaan tehtävästään ja uusi sihteeri valittiin syyskuussa. Kellokosken metalliteollisuustyöntekijäin ammattiosastossa äänestettiin ja helsinkiläinen Työmies-lehden toimittaja sai 10 ääntä. Valituksi kuitenkin tuli metallivalaja Emil Laiho Tampereelta.

Myöhemmin liiton kirjelmässä pyydettiin kannanottoa siitä, kun eräät helsinkiläiset osastot olivat moittineet koko liittotoimikuntaa kelvottomaksi.

ERIMIELISYYKSIÄ

Sekatyömiesten osaston luottamusmies oli syyttänyt Rignelliä, että tämä olisi kielinyt työnjohtajalle toisten työmiesten palkoista. Tätä asiaa puitiin sittemmin vielä monessa kokouksessa.

Toveri Leppäkoski oli muuttamassa pois paikkakunnalta ja kunnallistoimikunta ehdotti, että hänelle hankittaisiin yhteinen muistolahja. Ammattiosas-

ton johtokunta antoi tarkoitukseen 4 mk, mutta siihen jätettiin pari eriävää mielipidettä. Nämä eivät kannattaneet, että yhdistystyöstä annettaisiin muistolahjoja.

1916

Alkuvuodesta 1916 ammattiosasto päätti tilata jäsenilleen asetuskirjoja "*ammattinvaaralta*" suojelemisesta.

Liittotoimikunta halusi lähestyä osastoa ja tarjosi puhujaa kokouksiin. Ammattiosasto suhtautui tarjoukseen mielihyvin ja niinpä vastavalittu liittosihteeri Laiho kutsuttiin 2.4-16. Etukäteen suunniteltiin esittää hänelle kysymys, josko voidaan sekatyöläisten osasto liittää Metalliteollisuustyöväen osastoon. Kävikö Laiho, sitä ei pöytäkirjoissa mainita.

Huhtikuussa käsiteltiin liitolta tullutta ohjetta matka-avustuksista. Aikakautta kuvaa se, että johtokunnan laskettavaksi tuli, mitä maksaa II-luokan lippu höyrylaivassa ja mitä III-luokan lippu rautateillä, "*paikkaan, jonne jäsen aikoo siirtyä.*"

E. Säteeltä oli Helsingin matkalla varastettu 1,70 mk. Keskusteltiin, voidaanko häntä avustaa osaston rahoista. Päätökseksi tuli, että "*kun hänellä on ollut kokolailla hyvää työtä,*" niin annettiin asian raueta. Muutoin päätettiin että, jos jäsenelle sattuu "*äärimmäinen vahinko tai kurjuus*", silloin on toimitettava keräys.

TUNNOLLINEN PUHEENJOHTAJA

Kesäkuun kokouksessa Rignell kysyi, voiko hän jatkaa puheenjohtajana, koska on tehnyt työmaalla virheen, työtoveria Elvikiä kohtaan. Kokous katsoi, että kun Elvik on osaston jäsen, eikä ole siitä mitään ilmoittanut, niin katsotaan asia rauenneeksi.

Näin siis puheenjohtaja sai luottamuslauseen. Mutta sen sijaan sekatyöläisten osasto ei. Käsittelyssä oli jälleen heidän osastonsa liittäminen Metalliosastoon, mutta päätökseksi tuli, että: "*niille emme voi mitään niin kauan kun eivätkään itse sitä ymmärrä tai käsitä.*" Myös huvitoimikuntaa huomautettiin, että olisi ruvettava vähän toimimaan.

Lokakuussa liittotoimikunta ilmoitti lähettävänsä "*järjestäjän*", toveri Harjulan, joka viipyy paikkakunnalla 3 päivää. Tästä seurasi johtokunnalle päänvaivaa, kuka "*ottaisi järjestäjän ruokaansa ja antaisi asunnon.*" Ohkolasta olisi löytynyt asunto, mutta sen katsottiin olevan liian kaukana. Ehdotettiin,

että Hj. Kuusela antaisi asunnon luonaan ja puheenjohtaja Rignell lupautui kysymään Kuuselan vaimolta asiaa.

Toveri Harjulan alustuksen pohjalta keskusteltiin verstasklubien ja yhdistysten perustamisesta. Todettiin ne hyviksi, sillä asioita tulee, joista on keskusteltava. Hieman pohdintaa aiheutti se, että näin maaseututeollisuudessa on työryhmät pienempiä, mutta tulevaisuudessa täälläkin on maaperää.

Muutoin toveri Harjula alusti johtokunnan työstä järjestötoiminnassa, rahastonhoitajan työstä ja pöytäkirjan laadinnasta. Nämä asiat olivat Kellokosken metallityöntekijöillä hyvässä mallissa. Todettiin, että kantomiesten tulisi esittää listat kolmen kuukauden välein rahastonhoitajalle.

VIIMEINEN VUOSI KEISARIVALLAN AIKAA

Siirryttiin vuoteen 1917. Tammikuun ensimmäinen kokous käsitteli erään jäsenen rästimaksumia ja erään jäsenen pyrkiä rikkurina toimimista. Vielä ei osattu aavistaa, mitä tämä, Suomen kannalta merkkivuosi, toisi tullessaan. Lienee kuitenkin tilannetta seurattu, mutta ne eivät olleet virallisia kokousasioita.

Johtokunta kokoontui 4. helmikuuta järjestäytymiskokoukseen. Mitään mainintaa siitä, että osasto oli täyttänyt 10 vuotta, ei pöytäkirjoissa ole.

Maaliskuun kokouksessa esiteltiin liiton tilikertomusta. Toiset halusivat, että se luettaisiin, toiset taas eivät välittäneet kuulla sitä. Äänestettiin asiasta ja enemmistön kanta oli, että luetaan. Kuitenkin kohta alkupuolella enemmistökin kyllästyi ja lukeminen keskeytettiin.

8 TUNNIN TYÖPÄIVÄ?

Johtokunnan kokouksessa 9.4.1917 käsiteltiin tulevaa edustajakokousta. Joku esitti, että samassa yhteydessä pitää vaatia myös kahdeksantuntista työpäivää. Todettiin kuitenkin, että tämä vaatimus on liiton "*monopoli*", joten siihen palataan sitten kun tuloksista kuullaan lisää. Varmuuden vuoksi valittiin lakkokomitea, "*siltä varalta, jos sitä tarvittaisiin.*" Samoin valittiin uskotut miehet neuvotteluja varten isännistön kanssa, jos niin tarvitaan. Työajan lisäksi kyseessä oli myös palkankorotusvaatimuksia, jotka työnantajaliitto oli kertaalleen hylännyt.

LISÄÄ JÄSENIÄ - EI SENTÄÄN KETÄ VAAN

Aikakauden henki oli levoton. Voimme yrittää kuvitella, mitä levottomuudet Venäjällä ja koko Euroopassa vaikuttivat Kellokoskella. Jonkinlaista turvattomuutta koettiin, sillä näinä aikoina osaston jäsenyyteen pyrki monenlaisia ihmisiä, kuka mistäkin syystä. Eräs rikkurina toiminut halusi sovittaa kaikki ja liittyä. Samoin eräs yrittäjä. Arviit Ålviikista käytiin keskustelua, voiko hän liittyä osastoon. Yleinen kokous päätti, ettei voi, kun hän on nykyään "*pomo mies.*"

8 TUNTIA - TOTTA

Muutoksen tuulet puhaltelivat kuitenkin maanlaajuisesti. Uskotuilla miehillä olikin vielä huhtikuun lopulla mieluista kerrottavaa kokousväelle. He olivat neuvotelleet isännöitsijän kanssa ja tämä oli suostunut 8 tunnin työpäivään sekä 13%:n pohjapalkkojen korotukseen. Allekirjoituksia ei vielä ollut, sillä kummallakaan osapuolella ei ollut ruotsinkielisiä kaavakkeita.

Toukokuussa käsiteltiin samaa asiaa ammattijärjestön ja sos. dem -puolueen aloitteesta. Nämä halusivat, että 8 tunnin työpäivä kirjattaisiin lakiin. Kellokosken ammattiosasto hyväksyi yksimielisesti aloitteen.

Uskottuja miehiä kiitettiin hyvästä tuloksesta, mutta samalla muistutettiin tovereita, ettei tätä unohdettaisi, "*sillä kun taantumus taas käy, niin he ovat joutuneet silmätikuiksi.*"

PUUTTUVAT PÖYTÄKIRJAT

Kellokosken metallityöntekijöiden ammattiosaston arkistosta ei löydy pöytäkirjoja tästä eteenpäin. Vasta sodanjälkeiseltä ajalta on tallessa lisää ja niistä voimmekin seurata tapahtumia aina nykypäiviin saakka. Vuosi 1917 osalta muistiinmerkinnät päättyivät harmillisesti toukokuun kokoukseen. Venäjän vallankumous ja tapahtumat Suomessa jäävät peilaamatta tällä foorumilla.

Tietysti moni muukin asia jäi. Eihän ammattiosaston virallisissa kokousasioissa ollut tarkoitus käsitellä maailmanlaajuisia kysymyksiä, niiden paikka oli varmaan työpaikkojen yleisissä puheenaiheissa. Tähän kymmenvuotiskauden aikana oli mm.: I maailmansota, jääkäriliike, kansalliskaartit ym. ym. Siis hyvin levotonta aikaa, mutta tulossa oli vielä saman vuoden marraskuussa alkava Venälän vallankumous ja seuraava vuosi, 1918. Valitettavasti emme tosiaan voi lukea, miten nämä vaikuttivat ammattiosaston toimintaan,

monista muista historiankirjoista tiedämme kuitenkin suurin piirtein miten vaikeaa työläisen elämä noina aikoina oli. Vaikeana se pysyikin 30-luvun lopulle saakka. Hetkellisesti ajat paranivat vuosien -37 ja -39 välillä, mutta sitten alkoi sota.

YHTEENVETO

Yhteenvetona tähänastiseen voidaan todeta, että ammattiosastossa tehtiin tämänkin päivän mittapuun mukaan hyviä ja oikeudenmukaisia päätöksiä. Tavallaan oli kaksi asiaa, jotka olisivat voineet jakaa jäsenistöä, mutta niiden kohdallakin pyrittiin ainakin kokouksissa ja pöytäkirjojen sivuilla esiintymään äärimmäisen tasapuolisesti. Nämä olivat; ruotsinkieliset ja sosiaalidemokraatit. Tai ehkä viimemainittujen osalta enemmänkin ne, jotka eivät olleet ko. puolueen jäseniä. Olihan hyväksytty, että liitto ja ammattijärjestö kuuluvat puolueeseen, samoin ammattiosasto. Oli kuitenkin tehty päätös, että osastoon kuulumisen ehtona ei voi olla puolueen jäsenyys. Eri asia on sitten, millaisia keskusteluja tästä käytiin työtoverien kesken.

Björkbodasta tulleet työtoverit olivat runsaassa kymmenessä vuodessa integroituneet uuteen ympäristöönsä. Heitä oli kuitenkin niin paljon, että he keskenään keskustellen säilyttivät kielensä. Kaikissa ratkaisuissa heidät kuitenkin huomioitiin, mm. lehtitilauksissa ja erinäisissä liiton sääntö- ym kirjelmässä. Osasto ei tilannut "Arpet"-lehteä, mutta yksittäisille tilaajille maksettiin osaston rahoista avustusta.

Osalla johtokunnasta oli ruotsinkieliset nimet. Tästä on arvailtavissa, että heidän joukossaan oli molemmat kielet hallitsevia ihmisiä. Tämä selittäisi sen, että kaksikielisten pöytäkirjojen teko lopetettiin miltei alkuunsa.

PÖYTÄKIRJOJEN TULKINNASTA

Olen pyrkinyt välttämään pöytäkirjojen sisällön tulkintaa. Joissakin tapauksissa olen jättänyt lukijoiden pohdittavaksi avoimia kysymyksiä. Eräänlaisena puutteena on tämänikäisessä tekstissä käsiala, rikkautena vastaavasti ilmaisutyyli. Niinpä olen tarkoituksella erottanut sitaateilla muutamia mielestäni hyvin aikakautta kuvaavia ilmaisuja. Myös muussa tekstissä olen osittain käyttänyt pöytäkirjojen tyylilajia. Muutamat nimet voivat olla väärin, joko sihteerin jäljiltä tai epäselvästi näkyvissä. Osansa on myös ruotsinkielellä. Johonkin kuuluisi d, johonkin t. Myös yksinkertainen ja kaksois-v eivät aina ole vakuuttavasti kohdallaan. En ole ruvennut arvailemaan nimiä, vaan

kirjoittanut niin kuin pöytäkirjoista on selvitettävissä. Harmillista on, että nimet eivät läheskään aina ole kokonaan kirjattu. Monesti on mainittu vain sukunimi.